

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ІМЕНІ П. Л. ШУПІКА СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ОСНОВИ ФІЗИЧНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ»

Галузь знань	22 (I) Охорона здоров'я та соціальне забезпечення
Шифр та назва спеціальності	228 (I3) Педіатрія
Спеціалізація	
Назва освітньо-професійної програми	ОНП Педіатрія
Рівень вищої освіти	III (освітньо-науковий) рівень
Кафедра	педіатрії, дитячої неврології та медичної реабілітації
Статус навчальної дисципліни (обов'язкова, вибіркова)	вибіркова
Форма навчання	очна денна
Викладачі	
Прізвище, ім'я, по батькові	Назар Оксана Василівна
Посада	Завідувач кафедри
Науковий ступінь, вчене звання	кандидат медичних наук, доцент
Електронна адреса	dr.ovnazar@gmail.com
Телефон	067 6801064
Посилання на профіль викладача	https://www.nuozu.edu.ua/s/np/k/pediatric-dytiachoi-nevrolohi-ta-medychnoi-reabilitatsii/naukovo-pedahohichni-pratsivnyky/9818-nazar-oksana-vasylivna
Консультації	вт. 13:00-14:00
Прізвище, ім'я, по батькові	Жданович Розалія Ільнурівна

Посада	Асистент кафедри
Науковий ступінь, вчене звання	кандидат медичних наук, доцент
Електронна адреса	Rozaliya.nmu@gmail.com
Телефон	097 7757898
Посилання на профіль викладача	https://www.nuozu.edu.ua/s/np/k/pediatric-dytiachoi-nevrolohii-ta-medychnoi-reabilitatsii/naukovo-pedahohichni-pratsivnyky/13564-zhdanovych-rozaliia-ilnurivna
Консультації	пн. 14:00-15:00

Загальна інформація про дисципліну

Анотація до дисципліни	Навчальна дисципліна «Основи фізичної і психологічної реабілітації у дітей» є складовою підготовки лікарів-педіатрів, лікарів загальної практики – сімейної медицини, лікарів неврологів дитячих, лікарів фізичної та реабілітаційної медицини. Програма побудована відповідно до принципів доказової медицини та міжнародних реабілітаційних концепцій (ICF — Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я ВООЗ). Особлива увага приділяється мультидисциплінарному підходу до реабілітації дітей із неврологічною патологією та порушенням нейророзвитку, включаючи дітей з затримками психічного, мовленнєвого та моторного розвитку. Дисципліна інтегрує знання з педіатрії, дитячої неврології, фізичної терапії, ерготерапії, психології розвитку та нейропсихології, що забезпечує формування у слухача цілісного уявлення про реабілітаційний процес як безперервний, орієнтований на дитину та її родину.
Мета дисципліни	Удосконалення теоретичних знань та практичної підготовки лікарів з питань діагностики, лікування та мультидисциплінарного супроводу дітей та підлітків з патологією нервової системи та порушенням нейророзвитку; формування, оновлення та поглиблення ключових професійних компетентностей відповідно до сучасних клінічних настанов та протоколів; ознайомлення з новітніми досягненнями в галузі дитячої неврології та неврології розвитку.
Завдання дисципліни	1. Систематизувати та оновити знання про клінічні прояви, лікування та особливості надання мультидисциплінарної реабілітаційної допомоги дітям з захворюваннями нервової системи у дітей (ДЦП, ВВР головного та спинного мозку, акушерський параліч, наслідки перенесеного ГПМК, інфекційного ураження ЦНС, ЧМТ, спинномозкової травми). 2. Опанувати принципи надання мультидисциплінарної допомоги дітям з нейророзвитковими порушеннями (РАС, РДУГ, затримка розвитку), дітям раннього віку з високим ризиком формування церебрального паралічу. 3. Набути навичок проведення реабілітаційного обстеження дитини з використанням стандартизованих шкал та опитувальників (GMFCS, GMFM, WeeFIM, PEDI, Hammersmith, ASQ та інші). 4. Формувати індивідуальний реабілітаційний план (ІПП) з урахуванням нозологічної форми, віку, функціонального

	стану та потреб дитини і її родини.
Пререквізити	Дана дисципліна базується на наступних знаннях - Базові знання з педіатрії, дитячої неврології, медичної реабілітації. - Знання анатомо-фізіологічних особливостей нервової системи у дітей різного віку. - Володіння методикою неврологічного обстеження дитини. - Вміння провести оцінку розвитку дитини та функціональних можливостей пацієнта з використанням шкал оцінювання.
Постреквізити	Отримані знання та навички застосовуються в щоденній клінічній практиці лікаря-педіатра, сімейного лікаря, лікаря невролога дитячого, лікаря фізичної та реабілітаційної медицини при веденні пацієнтів з патологією нервової системи, а також при подальшому навчанні на циклах спеціалізації з дитячої неврології, фізичної та реабілітаційної медицини.
Компетентності, формуванню яких сприяє дисципліна	Загальні компетентності: ЗК 01; 07 Спеціальні (фахові) компетентності: СК 07;08
Програмні результати навчання, досягненню яких сприяє дисципліна	РН 01; 08 паралічу РН 03. Вміти сформулювати індивідуальний план реабілітації для дітей з різними формами ДЦП та різними рівнями функціональних можливостей GMFCS. РН 04. Вміти сформулювати індивідуальний план реабілітації для дітей з порушенням нейророзвитку: РАС, РДУГ, затримка психічного та мовленнєвого розвитку, розумовою відсталістю, недорозвиненням мовлення, дизартрією. РН 05. Вміти сформулювати індивідуальний план реабілітації для дітей з нервово-м'язовими захворюваннями (ПМД Дюшенна). РН 06. Вміти сформулювати індивідуальний план реабілітації для дітей з акушерським паралічем РН 07. Вміти сформулювати індивідуальний план реабілітації для дітей з в'ялим парезом/паралічем різної етіології. РН 08. Скласти план диспансерного спостереження та мультидисциплінарного супроводу дітей із захворюваннями нервової системи та з порушенням розвитку РН 09. Використовувати клінічні настанови та стандарти медичної допомоги у своїй професійній діяльності РН 10. Комунікувати з пацієнтами та їх батьками щодо прогнозу розвитку дитини з ураженням нервової системи
Обсяг дисципліни	Загальний обсяг дисципліни: 3 кредити ЄКТС, 90 годин. Для очної (денної) форми навчання: аудиторних 64 години, самостійна робота 26 годин.

Форма підсумкового контролю	залік
Строки викладання дисципліни	Дисципліна викладається у <u>3-му</u> семестрі (2-й рік навчання).

Програма дисципліни

Назви тем

Змістовий блок 1. Організація реабілітаційної допомоги дітям

1.1.	Особливості надання реабілітаційної допомоги дітям відповідно до принципів Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ). F – слова.
1.2.	Нормативно-правова база організації реабілітаційної допомоги дітям в Україні. Клінічні настанови та медичні стандарти.
1.3.	Документи реабілітаційного циклу за МКФ.

Змістовий блок 2. **Анатомо-фізіологічні особливості нервової системи у дітей. Топічний діагноз**

2.1.	Топічний діагноз в дитячій неврології. Нейропластичність.
2.2.	Анатомо-фізіологічні особливості нервової системи у дітей різного віку.
2.3.	Обстеження неврологічного статусу у новонароджених та немовлят.
2.4.	Оцінка функціональних можливостей дітей з органічним ураженням нервової системи та порушенням нейророзвитку
2.5.	Обстеження неврологічного та соматичного статусу у дітей
2.6.	Шкали оцінювання рівня функціонування

Змістовий блок 3. **Реабілітація дітей раннього віку**

3.1.	Основні складові розвитку дитини. Червоні прапорці затримки розвитку дитини раннього віку.
3.2.	Сучасні підходи до раннього виявлення ЦП та ранньої реабілітації дітей з високим ризиком церебрального паралічу.
3.3.	Дитячий церебральний параліч: визначення, фактори ризику, класифікація, клініка, реабілітація
3.4.	Менеджмент спастичності у дітей. Дистонія, дистонічний статус.
3.5.	Розлади аутистичного спектру: клінічні прояви, аутизм-орієнтовані програми, формування індивідуальної програм реабілітації.
3.6.	Акушерський параліч: клініка, діагностика, реабілітація
3.7.	Профілактика ортопедичних ускладнень у дітей з органічним ураженням нервової системи (сколіоз, патологія кульшового суглобу,

	патологічні установки, контрактури суглобів). Рання вертикалізація.
Змістовий блок 4. Реабілітація дітей з захворюваннями нервової системи у дітей	
4.1.	Реабілітація дітей з гострим порушенням мозкового кровообігу
4.2.	Реабілітація дітей з наслідками черепно-мозкової травми
4.3.	Реабілітація дітей зі спінальною травмою
4.4.	Реабілітація дітей з нервово-м'язовими захворюваннями
4.5.	Нейродегенеративні захворювання: класифікація. Паліативна та хоспісна допомога дітям з нейродегенеративними захворюваннями.
Самостійна робота здобувача освіти	
№	Зміст самостійної роботи
1.	Опишіть порядок обстеження неврологічного статусу у дітей раннього віку
2.	Надайте перелік основних скарг, які відносяться до ураження нервової системи у дітей, які основні порушення рухової сфери ви знаєте.
3.	Опишіть основні етапи моторного, психічного та мовленнєвого розвитку у немовлят та дітей раннього віку.
4.	Опишіть клінічні маркери порушення нейророзвитку у дітей раннього віку (РАС, РДУГ, затримка психомоторного розвитку) та алгоритм скринінгу на первинній ланці.
5.	Охарактеризуйте мультидисциплінарний підхід до ведення дітей раннього віку з високим ризиком формування ДЦП, включно з роллю ранньої реабілітації та сімейно-центричного підходу.
6.	Сформулюйте принципи побудови індивідуального плану реабілітації для дитини з нейророзвитковим порушенням, із зазначенням цілей коротко- та довгострокового спостереження.
7.	Надайте перелік основних медичних, соціальних та освітніх послуг, якими може скористатися родина, яка виховує дитину з затримкою розвитку чи інвалідністю.
8.	Надайте алгоритм катамнестичного спостереження дитини з високим ризиком церебрального паралічу
9.	Сформулюйте принципи побудови мультидисциплінарної команди реабілітації: розподіл функцій між лікарем, фізичним терапевтом, ерготерапевтом, психологом, логопедом і соціальним працівником; наведіть приклад командної взаємодії при веденні дитини з ДЦП
10.	Систематизуйте основні типи мовленнєвих порушень у дітей з органічним ураженням нервової системи (дизартрія, алалія, афазія), наведіть алгоритм логопедичної діагностики та принципи корекції в умовах реабілітаційного закладу
11.	Опишіть основні принципи застосування МКФ у практиці лікаря фізичної та реабілітаційної медицини: як визначаються обмеження функціонування, активності та участі дитини з органічним ураженням нервової системи
12.	Охарактеризуйте моделі організації медико-соціальної реабілітації дітей («Тандем-партнерство», «дитина–сім'я–фахівець», «Раннє втручання») та обґрунтуйте переваги сімейно-центрованого підходу порівняно з традиційними моделями надання допомоги

13. Складіть алгоритм обстеження дитини з ДЦП із використанням класифікаційних шкал, визначення реабілітаційного потенціалу та постановки реабілітаційних цілей
14. Проаналізуйте чинний клінічний протокол лікування та реабілітації «Церебральний параліч та інші органічні ураження нервової системи, які супроводжуються руховими порушеннями»: основні положення, показання до фізичної терапії, критерії оцінки ефективності
15. Охарактеризуйте методи ерготерапії у реабілітації дітей з органічним ураженням нервової системи: цілі, основні підходи, роль ерготерапевта у міждисциплінарній команді та оцінка функціональних результатів
16. Охарактеризуйте методи психолого-педагогічної діагностики рівня та структури когнітивної недостатності у дітей різного віку; наведіть особливості діагностики у дітей раннього віку та немовлят
17. Проаналізуйте основні підходи до психологічної корекції поведінкових порушень у дітей з органічним ураженням нервової системи: поведінкова терапія, АВА-терапія, сенсорна інтеграція — покази та доказова база
18. Складіть алгоритм спостереження за станом кульшового суглобу у дітей з ЦП
19. Проаналізуйте основні принципи ведення дитини з ЧМТ у гострому періоді та на етапі реабілітації, з акцентом на профілактику вторинного ушкодження мозку
20. Складіть алгоритм ранньої реабілітації дитини після гострого порушення мозкового кровообігу: терміни початку, пріоритетні цілі у гострому та відновному періодах, методи фізичної терапії та ерготерапії
21. Проаналізуйте підходи до відновлення мовленнєвих функцій та когнітивного дефіциту у дітей після інсульту; обґрунтуйте роль логопеда та нейропсихолога у складі мультидисциплінарної команди
22. Надайте алгоритм дій при бульбарних та псевдобульбарних порушеннях ковтання, покази до встановлення гастростоми у дітей, менеджмент дисфагії.
23. Складіть план реабілітації дитини з тяжкою ЧМТ у гострому, підгострому та відновному періодах із зазначенням методів фізичної терапії, нейропсихологічної корекції та критеріїв переведення між етапами реабілітації
24. Охарактеризуйте класифікацію спінальної травми у дітей за рівнем та ступенем ураження (шкала ASIA); опишіть клінічні синдроми та прогностичні фактори відновлення рухових функцій
25. Складіть індивідуальну програму фізичної реабілітації дитини з травматичним ураженням спинного мозку на грудному рівні: цілі, методи фізичної терапії, ерготерапії, профілактика ускладнень (пролежні, контрактури, ортостатична гіпотензія)
26. Проаналізуйте психологічні аспекти реабілітації дитини зі спінальною травмою: реакція на раптову інвалідизацію, методи психологічної підтримки пацієнта та сім'ї, роль психолога у відновному процесі
27. Систематизуйте основні нервово-м'язові захворювання у дітей (спінальна м'язова атрофія, м'язові дистрофії Дюшенна та Беккера, вроджені міопатії); охарактеризуйте особливості клінічного перебігу та прогресування рухового дефіциту
28. Наведіть основні відмінності між паліативною та хоспісною допомогою у педіатрії; опишіть організаційну модель дитячого хоспісу в Україні та критерії направлення пацієнта з нейродегенеративним захворюванням до хоспісної програми

Самостійна робота є невід'ємним елементом індивідуальної освітньої траєкторії здобувача під час вивчення даної навчальної дисципліни, який сприяє належному формуванню та розвитку відповідних фахових компетентностей з питань діагностики, лікування, реабілітації та мультидисциплінарного супроводу дітей з захворюваннями нервової системи.

Може виконуватися здобувачами:

- як форма підготовки до семінарських та практичних занять із захистом її результатів під час даних аудиторних занять чи без такого захисту;
- як вид роботи у міжсесійний період для здобувачів заочної форми навчання,
- як спосіб відпрацювання пропущених занять та отриманих незадовільних оцінок;
- як засіб забезпечення освітніх прав здобувачів з інклюзією тощо.

Види завдань самостійної роботи визначаються викладачем та можуть варіюватися залежно від освітніх запитів та потреб здобувачів.

Основними, проте не вичерпними видами завдань самостійної роботи з даною навчальною дисципліною є такі:

- аналітичний огляд сучасних міжнародних та національних клінічних настанов, протоколів діагностики та лікування, алгоритмів ведення пацієнтів з патологією нервової системи (письмове виконання та/або виступ на занятті);
- розробка клінічних алгоритмів (діагностичних, лікувальних, реабілітаційних) для ведення дітей з різними захворюваннями нервової системи (письмове виконання та/або виступ на занятті);
- аналіз клінічного випадку з власної практики або з фахової літератури з обґрунтуванням діагностичних та лікувальних рішень (письмове виконання та/або виступ на занятті);
- підготовка мультимедійної презентації на визначену тему;
- підготовка виступу на занятті за заздалегідь визначеною темою без використання мультимедійних засобів супроводу;
- підготовка виступу на занятті за заздалегідь визначеною темою з використанням мультимедійної презентації;
- участь у роботі в малій групі із подальшим захистом результатів такої роботи на занятті (клінічний розбір, розробка плану ведення пацієнта, аналіз дієтарних підходів);
- відеозаписи виконання індивідуальних та групових практичних вправ з реалізації в усній професійній комунікації клінічних алгоритмів, навичок спілкування з пацієнтами та їх батьками з питань харчування, дієтотерапії, особливостей догляду.

Максимальна оцінка за успішно виконане завдання самостійної роботи становить 5 балів.

Критерії оцінювання виконання завдань самостійної роботи

Бали	Критерій оцінювання
5	Відмінний рівень. Здобувач демонструє системні знання глибоко і повно засвоїв увесь навчальний матеріал, в якому легко орієнтується і демонструє також сформовані вміння та навички на високому рівні.
4	Добрий рівень. Здобувач має ґрунтовні знання навчального матеріалу, під час виконання завдання самостійної роботи допускає незначні помилки, продемонстровані вміння та навички здобувача місять окремі неточності.
3	Достатній рівень. Здобувач має базові знання, вміння та навички з навчальної дисципліни, які демонструє, виконуючи завдання самостійної

	роботи.
1-2	Низький рівень. Здобувач має фрагментарні знання, що базуються на попередньому досвіді. Не здатен пояснити зміст та результати виконаного завдання самостійної роботи. Не може проаналізувати, як наявні в роботі знання використати при вирішенні практичних завдань.

Усі завдання самостійної роботи мають бути виконані та здані (надіслані) викладачеві до проведення залікового заняття. Розмір шкали ЄКТС за навчальною дисципліною дорівнює 200 балам, а мінімальна позитивна оцінка починається з 111 балу.

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання як один з видів самостійної роботи здобувача вищої освіти мають включати назву, їхній обсяг, коротку характеристику змісту і вимог до виконання та оцінювання. Індивідуальне завдання з даної навчальної дисципліни передбачає закріплення, узагальнення та застосування знань, набутих здобувачем під час вивчення дисципліни, для комплексного розв'язання конкретного фахового завдання.

Тематика індивідуальних завдань, вимоги до звітування/захисту тощо, формується провідним викладачем дисципліни, які є елементом навчально-методичного комплексу дисципліни та затверджується кафедрою у відповідному порядку, підлягають перегляду кожного навчального року.

Максимальна оцінка за виконане індивідуальне завдання становить 10 балів.

Виконання індивідуальних завдань оцінюється викладачем з врахуванням повноти, самостійності, структурованості роботи, логічності та обґрунтованості висновків, використаних теоретичних підходів, наявності практичної компоненти роботи (емпіричних даних різного типу, практичних рекомендацій тощо), а також елементів фахової наукової та/або практичної творчості здобувача, зокрема, щодо використання мультимедійного забезпечення, пошуку та узагальнення інформації тощо.

Виконання індивідуального завдання з даної дисципліни не є обов'язковим для здобувачів, проте може використовуватися з метою більш поглибленого вивчення окремих тем, розширення фахового світогляду, здобуття додаткових фахових компетентностей з питань супроводу пацієнтів з захворюваннями нервової системи.

Основними, проте не вичерпними видами індивідуальних завдань з даної дисципліни є такі:

- укладання та розв'язання (з обґрунтуванням) клінічних кейсів на підставі інформації з власної практичної діяльності, історій хвороби або опублікованих клінічних випадків у фахових виданнях;
- підготовка тез доповіді та/або виступ на науково-практичній конференції, круглому столі, клінічному розборі, колоквиумі тощо з актуальних питань дитячої неврології;
- підготовка мультимедійної презентації з оглядом сучасних міжнародних та національних клінічних настанов, протоколів діагностики та лікування, алгоритмів ведення пацієнтів з захворюваннями нервової системи.

Здобувач та викладач можуть погоджувати інші форми виконання завдань індивідуальної роботи.

Примірна тематика індивідуальних завдань

№	Примірні теми
1	Вакцинація у дітей як основний метод попередження важких неврологічних захворювань
2	Передчасно народжені діти: особливості виходжування та нейророзвитку
3	Сколійоз у дітей: клініка, діагностика, методи реабілітаційних втручань.
4	РДУГ у дітей, клініка, діагностика, формування реабілітаційної програми.
5	Закон про освіту. Інклюзивна освіта. Інклюзивно-ресурсні центри.

6	Соціальні послуги для дітей з інвалідністю та їх сімей.
7	Підбір допоміжних засобів реабілітації у дітей залежно від віку: крісло колісне, вертикалізатор, стільчик.
8	СІМТ терапія у дітей з геміпаретичною формою церебрального паралічу
9	Роль мультидисциплінарної команди у веденні дітей раннього віку з високим ризиком дитячого церебрального паралічу.
10	Спінальна травма у дітей: клініка, діагностика, оцінка за шкалою ASIA, програма реабілітації.

Критерії оцінювання виконання індивідуального завдання

Бали	Критерій оцінювання
9-10	Відмінний рівень. Здобувач демонструє системні знання глибоко і повно засвоїв увесь навчальний матеріал, в якому легко орієнтується демонструє також сформовані вміння та навички на високому рівні.
7-8	Добрий рівень. Здобувач має ґрунтовні знання навчального матеріалу, під час виконання індивідуального завдання допускає незначні помилки, продемонстровані вміння та навички здобувача місять окремі неточності.
4-6	Достатній рівень. Здобувач має базові знання, вміння та навички з навчальної дисципліни, які демонструє, виконуючи індивідуальне завдання.
1-3	Низький рівень. Здобувач має фрагментарні знання, що базуються на попередньому досвіді. Не здатен пояснити зміст та результати виконаної індивідуальної роботи. Не може проаналізувати, як наявні в роботі знання використати при вирішенні практичних завдань, не володіє практичними вміннями та навичками.

Організація навчання

Навчальні технології та форми і засоби навчання

На лекціях чітко та зрозуміло структурується матеріал; зосереджується увага здобувачів на проблемних питаннях; наводяться конкретні приклади практичного застосування отриманих знань; звертаються до зарубіжного досвіду вирішення окремих проблем; заохочуються здобувачі до критичного сприймання нового матеріалу замість пасивного конспектування; використовуються наочні матеріали, схеми, таблиці, моделі, графіки; використовуються технічні засоби навчання: мультимедійний проектор, слайди тощо.

На практичних заняттях запроваджуються різні навчальні технології: розгорнута бесіда, обговорення проблем, дискусії; вирішення ситуаційних вправ; розв'язання проблемних питань; мозковий штурм; кейс-методи; презентації; аналіз конкретної ситуації; робота в малих групах; рольові та ділові ігри; банки візуального супроводження; письмовий контроль знань; індивідуальне та групове опитування; перехресна перевірка завдань з наступною аргументацією виставленої оцінки тощо.

Самостійну роботу здобувача викладач планує разом зі здобувачем, але виконує її здобувачем за завданнями та під методичним керівництвом і контролем викладача; зміст самостійної роботи за темами визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Методи навчання**Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:**

- словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна-лекція);
- наочні (презентація, демонстрування; розбір відео-кейсів);
- практичні методи (вправи; практичні завдання; ділові ігри).

Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- метод проблемного викладу матеріалу;
- моделювання життєвих ситуацій;
- мозковий штурм;
- метод опори на життєвий досвід;
- навчальної дискусії;
- навчально-наукова проєктна робота у форматі індивідуальної та командної роботи.

Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

- усного контролю;
- письмового / електронного контролю;
- самоконтролю та взаємоконтролю;
- рецензування відповідей.

Список рекомендованих джерел

Основна

1. Aicardi's Diseases of the Nervous System in Childhood 4th Edition Edited by Alexis Arzimanoglou with Anne O'Hare, Michael Johnston and Robert Ouvrier. / Mac Keith Press, 2018, 1524 pages
2. Основи соціальної педіатрії. Навчально-методичний посібник: у 2 –х томах / За редакцією Мартинюка В.Ю. у 2-томах. – К.: ФОП Верес О.І., 2016. – 480 с.
3. Педіатрія: національний підручник: у 2 т. / За ред. професора В.В.Бережного. – К., 2013. – 1024с.
4. Неонатологія: національний підручник: т.1. / За редакцією Є.Є. Шунько. – К., 2014. – 958с.
5. Л.І. Чернишова, А.П. Волоха, А.В. Бондаренко, С.О. Крамарьов, О.О. Воронов та ін. Інфекційні хвороби у дітей: підручник / Л.І. Чернишова, А.П. Волоха, А.В. Бондаренко та ін. — 3-є видання, 2021, с.1072.
6. Інфекційні захворювання нервової системи (менінгіти, енцефаліти, мієліти, неврологічні прояви ВІЧ-інфекції): навч. пос. для лікарів-інтернів

- спеціальності «Неврологія», «Загальна (сімейна) практика» лікарів неврологів, сімейних лікарів / О. А. Козьолкін, С. О. Медведкова, О. О. Лісова, О. В. Лапонов. – Запоріжжя: ЗДМУ, 2023. – 154 с.
7. Неврологія : навчальний посібник / [І.А.Григорова, Л.І. Соколова, Р.Д. Герасимчук, А.С. Сон, та ін.] за редакцією І.А. Григорової, Л. І. Соколової - 3-є видання – Київ, ВСВ «Медицина», 2020 р. – 640 с.
 8. Топічна діагностика патології нервової системи. Алгоритми діагностичного пошуку. Шкробот С.І., Салій З.В., Бударна О.Ю. Укрмедкнига, 2018. – 156 с.
 9. Методи обстеження неврологічного хворого: навч. посібник / за ред. Л.І.Соколової, Т.І.Ілляш. – 2-ге вид. – Київ: Медицина, 2020. – 143 с.

Ресурси Інтернет:

1. European Paediatric Neurology Society. (n.d.). Guidelines hub - <https://www.epns.info/guidelines-hub/>
2. International League Against Epilepsy. Official website. - <https://www.ilae.org/>
3. European Alliance of Neuromuscular Disorders Associations - <https://www.eamda.eu/>
4. Orphanet. The portal for rare diseases and orphan drugs. <https://www.orpha.net>
5. OMIM. (n.d.). OMIM – Online Mendelian Inheritance in Man. <https://omim.org/>
6. NICE guideline Epilepsies in children, young people and adults NG 217 Published: 25 April 2022, last updated 30 January 2025 //Access mode: <https://www.nice.org.uk/guidance/ng217/resources/epilepsies-in-children-young-people-and-adults-pdf-66143780239813>
7. International League Against Epilepsy. //Access mode: <https://www.ilae.org/guidelines/definition-and-classification/proposed-classification-and-definition-of-epilepsy-syndromes/proposed-classification-syndromes-in-children/proposed-classification-syndromes-in-children>
<https://www.epilepsydiagnosis.org/seizure/unknown-onset-groupoverview.html>
8. Autism spectrum disorder in under 19s: recognition, referral and diagnosis // Access mode: <https://www.nice.org.uk/guidance/cg170>
9. Клінічні настанови та стандарти медичної допомоги, затверджені державним експертним центром МОЗ України. Доступ https://www.dec.gov.ua/cat_mtd/galuzevi-standarti-ta-klinichni-nastanovi/
10. Хвороба Гоше (оновлення). КН 2023-12 · Наказ №12 · 04.01.2023 · Дорослі, діти
11. Хронічна запальна демієлінізуюча полірадикулонейропатія. КН 2023-338 · Наказ №338 · 21.02.2023 · Дорослі

12. Синдром Гійєна-Барре. КН 2023-1130 · Наказ №1130 · 21.06.2023 · Дорослі
13. Діагностика та лікування спектру оптикомієліт-асоційованих розладів (NMOSD). КН 2023-1506 · Наказ №1506 · 22.08.2023 · Дорослі, діти
14. Діагностика та лікування гострого розсіяного енцефаломієліту (ГРЕМ). КН 2024-870 · Наказ №870 · 23.05.2024 · Дорослі, діти
15. Організація надання допомоги при гострому ішемічному інсульті. КН 2024-1070 · Наказ №1070 · 20.06.2024 · Дорослі
16. Хвороба Лайма. КН 2024-1623 · Наказ №1623 · 21.09.2024 · Дорослі, діти
17. Реабілітаційна допомога при церебральному паралічі та органічних ураженнях головного мозку у дітей. КН 2025-1870 · Наказ №1870 · 11.12.2025 · Діти
18. Новий клінічний протокол «Розсіяний склероз у дорослих». ГС 2024-1142 · Наказ №1142 · 01.07.2024 · Дорослі

Додаткова література

1. Acquired Brain Injury in the Fetus and Newborn Michael Shevell, Steven Miller // ISBN: 978-1-907-65502-9, December 2012, 330 pages
2. Paolilo RB, Deiva K, Neuteboom R, Rostásy K, Lim M. “Acute Disseminated Encephalomyelitis: Current Perspectives.” Children, 2020.
3. Огляд сучасних поглядів на ADEM: діагностика, клініка, що нового з лікування.
4. Tenembaum S, Yeh EA; The Guthy-Jackson Foundation International Clinical Consortium (GJCF-ICC). “Pediatric NMOSD: A Review and Position Statement on Approach to Work-Up and Diagnosis.” Frontiers in Pediatrics, 2020. Детальний огляд пацієнтів із NMOSD у дитячому віці: діагностика, ведення, терапія.
5. Alroughani R, Boyko A. “Pediatric multiple sclerosis: a review.” BMC Neurology, 2018. Огляд множинного склерозу (MS) у дітей, клінічні прояви, діагностика, відмінності від дорослої форми.
6. COVID-19 and the Pandemic-Related Aspects in Pediatric Demyelinating Disorders. Semin Pediatr Neurol, 2023.
7. Як SARS-CoV-2 асоціюється з демієлінізуючими проявами у дітей; вплив пандемії на лікування.
8. Para and Post-COVID-19 CNS Acute Demyelinating Disorders in Children: A Case Series on Expanding the Spectrum of Clinical and Radiological Characteristics. Cureus, 2022. Серія клінічних випадків, що ілюструє можливі варіанти перебігу і уражень після COVID-19.
9. Основи соціальної педіатрії. Навчально-методичний посібник: у 2 – х томах / За редакцією Мартинюка В.Ю. – Т.1. – К.: ФОП Верес О.І., 2016. – 480 с.

10. Ashwal, S. (Ed.). (2024). Swaiman's pediatric neurology: Principles and practice (7th ed.). Elsevier.
11. Dulac O. Handbook of Clinical Neurology Vol. 111 (3rd series) / O. Dulac, M. Lassonde, H. B. Sarnat // Pediatric Neurology. — Part I. — 2013. — 1937 p.
12. Piña-Garza, J. E. (Ed.). (2024). Fenichel's clinical pediatric neurology: A signs and symptoms approach (9th ed.). Elsevier.
13. Volpe, J. J., Inder, T. E., Perlman, J. M., & Soul, J. S. (Eds.). (2024). Volpe's neurology of the newborn (7th ed.). Elsevier.
14. Novak, I., Morgan, C., Fahey, M., FINCH-SAVAGE, R., Guzzetta, A., & ... Badawi, N. (2020). State of the evidence traffic lights 2019: systematic review of interventions for preventing and treating cerebral palsy. *Current Neurology and Neuroscience Reports*, 20(2), 1-21.
<https://doi.org/10.1007/s11910-020-1022-z>
15. National Institute for Health and Care Excellence. (2017). Cerebral palsy in under 25s: assessment and management (NICE Guideline NG62).
<https://www.nice.org.uk/guidance/ng62>
16. National Institute for Health and Care Excellence. (2021). Autism spectrum disorder in under 19s: support and management (Clinical Guideline CG170).
<https://www.nice.org.uk/guidance/cg170>
17. Hyman, S. L., Levy, S. E., Myers, S. M., & American Academy of Pediatrics Council on Children with Disabilities, Section on Developmental and Behavioral Pediatrics. (2020). Identification, evaluation, and management of children with autism spectrum disorder. *Pediatrics*, 145(1), e20193447.
<https://doi.org/10.1542/peds.2019-3447>
18. National Institute for Health and Care Excellence. (2024). Attention deficit hyperactivity disorder: diagnosis and management (NICE Guideline NG87).
<https://www.nice.org.uk/guidance/ng87>
19. Ferriero, D. M., Fullerton, H. J., Bernard, T. J., Billinghamurst, L., Daniels, S. R., DeBaun, M. R., ... & American Heart Association and American Stroke Association Council on Stroke, Council on Cardiovascular and Stroke Nursing, and Council on Genomic and Precision Medicine. (2019). Management of stroke in neonates and children: A scientific statement from the American Heart Association/American Stroke Association. *Stroke*, 50(5), e112-e172.
<https://doi.org/10.1161/STR.0000000000000183>
20. Royal College of Paediatrics and Child Health. (2017). Stroke in childhood: Clinical guidelines for diagnosis, management and rehabilitation. RCPCH.
21. Kochanek, P. M., Tasker, R. C., Bell, M. J., ... & Brain Trauma Foundation. (2019). Guidelines for the management of pediatric severe traumatic brain injury, third edition: update of the Brain Trauma Foundation guidelines. *Pediatric Critical Care Medicine*, 20(3S), S1–S82.

22. Lumba-Brown, A., et all. (2018). Diagnosis and Management of Mild Traumatic Brain Injury in Children: A Systematic Review. JAMA pediatrics, 172(11), e182847. <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2018.2847>
23. Sergeyenko Y, Andrae ME, Segal M. Diagnosis and Management of Mild Traumatic Brain Injury (mTBI): A Comprehensive, Patient-centered Approach. Curr Pain Headache Rep. 2025 Jan 8;29(1):19. doi: 10.1007/s11916-024-01333-4. PMID: 39776286; PMCID: PMC11711574.

Загальна схема оцінювання

Сума балів		Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	Пояснення
100 балів	200 балів		залік/іспит	
90 - 100	170 – 200	A	зараховано/оцінка	відмінне виконання
82 - 89	155 – 169	B		вище середнього рівня
75 - 81	140 – 154	C		загалом хороша робота
68 - 74	125 – 139	D		непогано
61 - 67	111 – 124	E		виконання відповідає мінімальним критеріям
35 - 60	60 – 110	FX	не зараховано	необхідне перескладання
1 - 34	1 – 59	F		Необхідне повторне вивчення дисципліни

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою			Бали нараховуються наступним чином: <i>Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за 200-бальною шкалою (для галузі знань 22 Охорона здоров'я та соціальне забезпечення). Підсумкова оцінка курсу навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове тестування, опитування тощо для виявлення рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи; оцінка (бали) за</i>
		для іспиту, диф. заліку	для заліку		
170 – 200	A	Відмінно	зараховано		
155 – 169	B	Добре			
140 – 154	C				
125 – 139	D	Задовільно			
111 – 124	E				

60 – 110	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано	виконання практичних індивідуальних та групових завдань. Підсумкова оцінка виставляється після повного вивчення навчальної дисципліни, що виводиться як сума результатів проміжного оцінювання за змістові блоки та оцінки, здобутої здобувачем за результатами підсумкового контролю. Остаточна оцінка рівня знань здобувачів очної (денної) форми навчання складається з рейтингу навчальної роботи, для оцінювання якої передбачено максимум 120 балів, і рейтингу з підсумкового контролю – максимум 80 балів.
1 – 59	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни		

Політика опанування

дисципліни

Здобувач вищої освіти зобов'язаний:

- 1) виконувати вимоги освітньої програми та досягати визначених для відповідного рівня вищої освіти результатів навчання:
 - не пропускати заняття без поважної причини та не запізнюватися;
 - брати активну участь в освітньому процесі, вести конспекти лекцій, практичних занять, готувати теоретичний та практичний матеріал, виконувати передбачені курсом вправи та тестові завдання;
 - здійснювати самостійну підготовку до занять згідно до затвердженого плану;
 - відпрацьовувати пропущені заняття (лекції, практичні, семінарські) у вигляді презентацій, усних відповідей, письмових відповідей та/або інших видів робіт згідно з темою заняття за розкладом кафедри не пізніше завершення семестру;
 - складати згідно з графіком поточний контроль (ІНДЗ, контрольна робота) з дисципліни;
- 2) дотримуватись академічної доброчесності:
 - самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
 - посилатись на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
 - дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права;
 - надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

За порушення академічної доброчесності (плагіат, фальсифікація, списування, обман тощо) здобувачі освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);

- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування із Університету.